

Proti zidavi cerkva

Delo spada v obdobje reformacije.

Reformácija je bilo versko, kulturno in politično gibanje v 16. stoletju, katerega cilj je bila preureditev rimskokatoliške Cerkve. Začetnik je bil Martin Luther. Najpomembnejši pisci so Jurij Dalmatin, Adam Bohorič, Sebastijan Krelj in Primož Trubar.

Pisec dela Primož Trubar duhovnik in pridigar velja za začetnika slovenske književnosti, avtorja prvih slovenskih knjig, najpomembnejšega pisca reformacije in utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika. Rodil se je leta 1504 v Rašici na Dolenjskem, umrl pa leta 1586 v Derendingenu. Napisal je 22 knjig v slovenčini in 2 v nemščini. Bil je vodja slovenske protenstantske cerkve. Najpomembnejša dela so abecednik, katekizem, cerkveni red in proti zidavi cerkva.

Delo proti zidavi cerkva

Povzetek celotnega besedila:

V tem besedilu Trubar navaja primere, kako so nastale cerkve. Najprej govori o ženski, ki je trdila, da se ji vsako noč prikazujeta dva svetnika, in sicer sveti Sebastijan in sveti Rok, in zahtevata, naj se zgradi cerkev zanju. Če se to ne bo zgodilo, bosta poslala nad ljudi in živino pomor in kugo. Da se njune grožnje ne bi uresničile, so ljudje zgradili kapelo. Ker je Trubar temu nasprotoval, so ga verniki hoteli preteptsti, zato je pobegnil. Nato je k tej ženski poslal svojega vikarja z namenom, da bi jo izprašal. Vikarju je trdila, da sta bila svetnika lepa in črna. Ko je vikar dejal, da so svetniki beli, hudiči pa črni, je svojo izjavo popravila. Nato govori o neki ženski, vdovi in Trubarjevem stricu, ki so trdili, da se jim prikazuje Marija in zahteva samostan. Ko so ji ga zgradili, so vsi, duhovniki in cehmojstri, lepo živeli, vendar so vsi umrli grozne smrti. Iz takih razlogov so zgradili tudi cerkev na Sveti gori in po drugih krajih.

Trubar nasprotuje gradnji cerkva in očita duhovnikom, da jih to nič ne moti, ker jim prinaša lepo življenje. Pravi pa, da se bodo, če bodo preveč dobro živeli, cvrli v peklu. Odrešijo se lahko le, če se pravočasno spokorijo.

V tej pridigi lahko razberemo, kakšna je bila protestantska miselnost. Prav tako razberemo, kakšen je bil odraz dobe, v kateri je avtor živel, njenih kulturnih in moralnih značilnosti. Nanaša se na štiftarstvo – to je versko gibanje, v katerem se je ljudska nabožnost kazala predvsem v ustanavljanju in zidavi novih cerkva in čaščenju svetnikov.

Odlomek

(Odlomek je iz obsežnejšega besedila En regišter, ki je izšlo v knjigi Ta prvi dejl tiga noviga testamenta)

Pred osemindvajseti lejti, tedaj, kedar sem v Loki per Radočaju farmošter bil, je bila gori nad Kompolom v vinogradih ena baba; ta se je svetila inu pravila, de s. Sebastijan inu s. Roh vsako nuč k ni prideta, ž no govorita inu velita, da se nima na tim hribu nad Kompolom inu Šemačino eno cerkiv sturi inu sezida; aku tiga ne dejo, taku hočta čez te ludi inu čez živino tak pomor inu žlize poslati, de malo ludi inu živine žive ostane; onadva tudi hočta vse vinograde inu pole s točo pobiti. Takim babskim hudičevim marinem so ti preprosti ludje verovali, inu zdajci od lesa inu iz desak sture eno kapelico inu začno undu mašovati, živino inu drugu blagu ofrovati inu perpravlati kamine h timu zidanu. Ampak jest sem takimu zidanu inu ofrovanu močnu zuper pridigal inu govuril; za tiga volo so mene hoteli ti farmani na Šemačini biti, de sem od nih moral pobegniti. Natu pošlem mujga vikarja, gospud Jerneja Rugelna, h ti babi inu pustim vprašati, v kateri uri inu v kakovi štalti ta dva svetnika k ni hodita; natu je ona djala, ob pulnoči vselej dva lipa črna moža k ni prideta. H timu je gospud Jernej rekel, nekar ne pravi, de sta črna, temuč de sta bela, zakaj ti zludji so črni, svetniki so beli. Ona odgovori: "Ja, gospud, jest hočo reči, de sta bela." Glih taku ena druga baba je hotela imejti, de bi se bila ta tretja cerkov gori na Bruniki per tih Trijeh kralih zidala. Blizi mujga rojeniga domu per Rastčici je ena cerkov divice Marije, kir se pravi na Silevici. Undu se je tudi ena vsem ludem vejdeča kurba, tej so djeli Šavleča Katerina, inu ena vduva Margeta Hudakončevka inu en muj stric Gregor Trubar malinar — le-ti tri so se tudi veden svetili inu pravili, koku se nim divica Marija perkazuje inu hoče imejti, de se na Silevici ni en nunski klošter sezida. S tejm pravlenem so tudi h ti cerkvi dosti gvanta inu živine perpravili. Od tiga so farji inu cehmojstri dobru lebali inu per tim hud konec vzeli: farmošter te iste cerkvi j od sujga svaka ubijen, cehmoštre so Turki ujeli, mujga strica Gregorja je enu drivu ubilu, Hudakončevka je v Ah hodejoč — nišče ne vej, kej oli koku — umrla. Glih taku ta cerkov na Sveti gori per Gorici je tudi od ene zludjeve babe gori prišla inu te druge cerkve na gorah skoraj vse. H timu farji, škofi inu nekateri gospudje melče, za volo kir od tacih malikovih ofrov imajo dosti mesa h kuhanu. Oli zludi nje, kir h taki pergrehi inu golufiji melče, zuper ne pridigujo inu ne branijo, bode tudi kuhal v tim peklu vekoma, aku prave pokure inu per pravim času ne dejo.

Interpretacija

Besedilo je pridiga, in sicer protestantska pridiga, ker izraža protestantske ideje. Osnovna ideja je boj proti vraževerju, opozarja pa tudi na koristoljubje katoliške duhovščine, nasprotuje gradnji cerkva in zunanjemu blišču.

1.MOTIV

Zidava cerkva zaradi ljudskega praznoverja.

2.) TEMA

Štifterstvo.

Štifterji: Verske sekte, delale so v korist krščanske cerkve. Namen je bil bogatenje cerkve in zidanje cerkva. Pripovedovalec je proti ljudskemu praznoverju in proti izkoriščanju katoliške cerkve, ki z ustrahovanjem zaradi neukosti ljudi gradi na takšen način gradi cerkve.

4.) IDEJA / SPOROČILO

Pripovedovalec kritizira ljudsko naivnost (vraževernost), tudi neukost, kritizira katoliško cerkev, ki izkorišča preproste kmete in priporoča vrnitev k pravi veri (brez materialnih koristi).

OSEBE: Pisatelj 1.oseba, Vikar, ženska

6.) ZGRADBA BESEDILA

Zgradba besedila je dvodelna, kar oblikovno nakazujeta dva odstavka. Opazimo uvod, jedro s tremi nazornimi primeri (ZGLEDE ali EKSEMPEL) in zaključek, v katerem se pridigar obrača vernike, jih svari, naj ne sledijo omenjenim zgledom, drugače jih bo Bog kaznoval.

JEZIK

+ ljubljanski govor, obarvan dolenjsko (Trubarjevo narečje),

+ besedje: uporablja germanizme (leben, ofer, glih, štalt?) in

narečne besede (lejti, nuc, ž no, sturi?)

SLOG:

+ obrnjeni besedni red (inverzija),

+ primerjava (komparacija)

(zgradba = biblijsko literarna,

namen = versko poučen,